

Research Paper

A Structural Equation Modeling of the Relationship of Organizational and Socio-Economic Factors With Tendency to Suicide in Iranian Conscripts: The Mediating Role of Family Emotional Climate

Ayatollah Fathi^{1,2}, *Solmaz Sadeghi³, Saeid Sharifi Rahnemo⁴

1. Research Center for Cognitive & Behavioral Sciences in Police, Directorate of Health, Rescue & Treatment, Police Headquarter, Tehran, Iran.
2. Department of Resources and Organization, Research School of Management and Resources, Naja Research Institute of Organizational Sciences and Social Studies, Tehran, Iran.
3. Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Charkh Niloufari Institute of Higher Education, Tabriz, Iran.
4. Department of Educational Sciences, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran.

Citation Fathi A, Sadeghi S, Sharifi Rahnemo S. [A Structural Equation Modeling of the Relationship of Organizational and Socio-Economic Factors With Tendency to Suicide in Iranian Conscripts: The Mediating Role of Family Emotional Climate (Persian)]. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2023; 29(3):288-303. <http://dx.doi.org/10.32598/ijpcp.29.3.3415.6>

doi <http://dx.doi.org/10.32598/ijpcp.29.3.3415.6>

Received: 13 Jul 2023

Accepted: 30 Sep 2023

Available Online: 01 Oct 2023

Key words:

Structural equation modeling, Military Personnel, Social Determinants of Health, Soldiers, Suicide

ABSTRACT

Objectives The tendency to suicide in conscripts can be due to several factors, including organizational factors, socio-economic factors, and family emotional climate. The current study aims to develop a structural model to show the relationship of organizational and socio-economic factors with tendency to suicide in conscripts in Iran, considering the mediating role of family emotional climate.

Methods This is a descriptive-correlational study. The study population consists of all male conscripts of the Islamic Republic of Iran Police Force in 2021-2022. Of these, 1000 were selected by multi-stage cluster random sampling method from three provinces. The sample size was determined using Cochran's formula. To collect data, the tendency to suicide scale based on the interpersonal-psychological theory of suicidal behavior, two researcher-made questionnaires of organizational and socio-economic factors, and Hilburn's family emotional climate scale were used. Structural equation modeling (SEM), SPSS version 22, and Amos version 24 were used for data analysis.

Results The SEM model had an acceptable fit. The effect of organizational factors on the tendency to commit suicide mediated by the family emotional climate was significant and negative ($\beta=-0.252$, $P=0.038$). The effect of socio-economic factors on the tendency to suicide mediated by the family emotional climate was significant and negative ($\beta=-0.267$, $P=0.002$). The variables of organizational and socio-economic factors and family emotional climate together were able to explain 32.6% of variance in tendency to suicide. The organizational and socio-economic factors were able to explain 23.1% of variance in family emotional climate.

Conclusion The organizational and socio-economic factors, by mediating role of family emotional climate, have a relationship with tendency to suicide in Iranian conscripts.

* **Corresponding Author:**

*Solmaz Sadeghi

Address: Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Charkh Niloufari Institute of Higher Education, Tabriz, Iran.

Tel: +98 (903) 1236761

E-mail: soli.sdgh@gmail.com

Extended Abstract

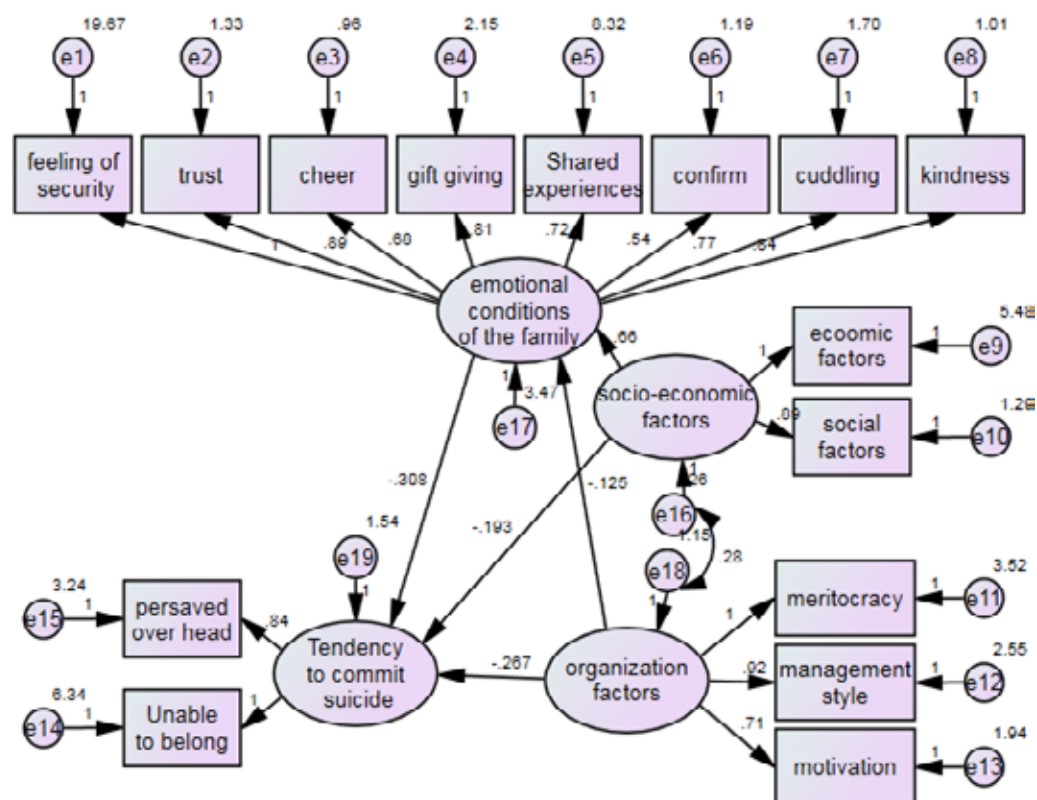
Introduction

suicide is a serious threat to public health, and it has become an increasing concern among soldiers in recent years [3, 4]. It is the second cause of death among US military forces and one of the main causes of death in Russian military forces [7]. In Iran, the suicide rate has increased to 9.9 in 100000 people in two recent decades [8]. The cause of suicide is not limited to one factor; many factors can create a tendency in the individual towards suicide, including organizational factors. The success of commanders in proper interaction with conscripts greatly depends on their leadership abilities [9]. Another effective factor is low economic-social status of soldiers [11, 12]. Stack [11] and Argungu et al. [12] showed that low income level is significantly related to suicide rate. Suicide is not an instant decision. Most of those who commit suicide or have suicide ideation suffer from unsafe home environments [18]. Such environment that is not suitable for the child's growth and development can cause social deviations of the child in the future [19]. Levi-Belz et.al.

indicated the role of family and personal characteristics and psychological factors in the suicide of soldiers [20]. In suicide studies, attention should be paid to the personal life of individuals as well as their career life instead of suicide rates. Accordingly, this study aims to assess the role of organizational and socio-economic factors in the tendency to suicide among soldiers by considering the mediating role of family emotional climate.

Method

This is a descriptive-correlational study. The study population consists of all conscripts of Islamic Republic of Iran Police Force in 2021-2022. Sampling was done using multi-stages cluster random sampling method and the sample size was determined 1000 using Cochran formula. The tendency to suicide scale of Joiner et al, the family emotional climate scale of Hilburn (1964), and two researcher-made questionnaires of organizational factors and socio-economic factors scales were used to gather data. Data was analyzed using the structural equation modeling (SEM).

Figure 1. The structural model of the mediating role of family emotional conditions between organizational factors and socio-economic factors with suicide tendencies in soldiers.

Results

Results showed that the proposed SEM model had acceptable fit. The effect of organizational factors on suicide was significant ($P=0.038$, $\beta=-0.252$) with a mediating role of family emotional climate. Further, socio-economic factors significantly affected the tendency to suicide with mediating role of family emotional climate ($P=0.002$, $\beta=-0.267$). The organizational and socio-economic factors and family emotional climate together could explain 32.6 % of variance in tendency to suicide, while organizational and socio-economic factors could explain 23.1 % of variance in family emotional climate.

Conclusion

According to the results, family emotional climate play a significant role on the relationship of organizational and socio-economic factors with tendency to suicide among Iranian conscripts. Consistently, Harmon et al. showed that the lack of suitable social relations plays a significant and mediating role between exposure to military incidents and destructive behaviors in soldiers [28]. Hashemi & Ahmadi suggested that the communication skills of commanders can play a considerable role in improving the interaction with conscripts [30]. The study by Amiri & Basami confirmed the significant relationship of suicide with poor family climate and poor economic status in soldiers [5]. Mental health problems and lack of emotional support from family before military conscription period can cause irreparable damage, like suicide. Xu et.al. showed that young people who have better relationships with their family or with others had less risky behaviors including aggression and self-harm [32]. Accordingly, it is necessary for conscripts to be in proper mental conditions to have optimal performance. During military conscription, the young soldiers face with a new environment and conditions [34]. If these conditions be accompanied with organizational stressors, the distress caused by feelings of inferiority and lack of emotional discharge can lead to self-harm behaviors. Regarding the effect of socio-economic problems on tendency to suicide, our results are consistent with the results of Qian et al. [36].

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

Prior to the study, explanations about the study objectives and methods were provided to the participants and their informed consent was obtained. Their information were kept confidential. This study was approved by the ethics committee of [Shahid Beheshti University of Medical Sciences](#) (Code: IR.SBMU.TEB.POLICE.REC.1402.012)

Funding

This research was funded by the Police Trauma Research Center, NAJA Deputy for Health, Relief, and Treatment.

Authors contributions

The authors contributed equally to preparing this article.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors would like to thank to the the Police Trauma Research Center of the NAJA Deputy for Health, Relief, and Treatment for their financial support and all participants for their cooperation in this research.

مقاله پژوهشی

مدل ساختاری رابطه بین عوامل سازمانی و اقتصادی-اجتماعی با گرایش به خودکشی سربازان
وظیفه فراجا: نقش واسطه‌ای شرایط عاطفی خانوادهآیت‌اله فتحی^۱، سولماز صادقی^۲، سعید شریفی رهنمو^۳

۱. مرکز تحقیقات علوم شناختی و رفتاری در پلیس، معاونت بهداشت، امداد و درمان، فرماندهی انتظامی، تهران، ایران.
۲. گروه منابع و سازمان، دانشکده مدیریت و منابع، پژوهشکده علوم سازمانی و مطالعات اجتماعی ناجا، تهران، ایران.
۳. گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، مؤسسه آموزش عالی چرخ نیلوفر، تبریز، ایران.
۴. گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

Use your device to scan
and read the article online

Citation Fathi A, Sadeghi S, Sharifi Rahnego S. [A Structural Equation Modeling of the Relationship of Organizational and Socio-Economic Factors With Tendency to Suicide in Iranian Conscripts: The Mediating Role of Family Emotional Climate (Persian)]. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2023; 29(3):288-303. <http://dx.doi.org/10.32598/ijpcp.29.3.3415.6>

<http://dx.doi.org/10.32598/ijpcp.29.3.3415.6>

حکیده

تاریخ دریافت: ۲۲ تیر ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۰۸ مهر ۱۴۰۲

تاریخ انتشار: ۰۹ مهر ۱۴۰۲

اهداف: گرایش به خودکشی در سربازان، عوامل متعددی را شامل می‌شود. از جمله آن‌ها عوامل سازمانی، اقتصادی-اجتماعی و شرایط عاطفی خانواده می‌تواند باشد، زیرا در بین آن‌ها روابط درهم تنیده و پیچیده‌ای وجود دارد. از این رو، پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل ساختاری بین عوامل سازمانی و عوامل اقتصاد-اجتماعی با نقش واسطه‌ای شرایط عاطفی خانواده در گرایش به خودکشی سربازان انجام شد.

مواد و روش‌ها: این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه هدف را کلیه سربازان مشغول به خدمت در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ تشکیل دادند که به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای توأم با تصادفی ساده از طریق فرمول کوکران به حجم ۱۰۰۰ نفر انتخاب شدند. به این ترتیب که براساس تقسیمات سازمانی ابتدا ۳ استان به صورت تصادفی ساده و از بین مراکز فرماندهی انتظامی شهرستان‌های تحت فرماندهی چند مرکز به صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای و در انتها سربازان هر فرماندهی به صورت تصادفی ساده انتخاب و به‌عنوان نمونه نهایی گزینش و در پژوهش حاضر شرکت کردند. برای جمع‌آوری داده‌های موردنیاز از پرسش‌نامه‌های تمایل به خودکشی براساس نظریه بین فردی خودکشی، عوامل سازمانی، پرسش‌نامه محقق ساخته عوامل اقتصادی-اجتماعی و پرسش‌نامه استاندارد شرایط عاطفی خانواده هیل برن استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۲ و Amos نسخه ۲۴ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد مدل پیشنهادی از برازش قابل قبولی برخوردار است، زیرا تصریح شد اثر عوامل سازمانی بر گرایش به خودکشی با میانجی‌گری شرایط عاطفی خانواده برابر با ۰/۲۵۲- با سطح معناداری (P=۰/۰۲۸) و اثر عوامل اقتصادی-اجتماعی بر گرایش به خودکشی با میانجی‌گری شرایط عاطفی خانواده برابر با ۰/۲۶۷- با سطح معناداری (P=۰/۰۰۲) بود که هر دو رابطه معکوس معناداری را نشان می‌دهند. همچنین متغیرهای عوامل سازمانی، عوامل اقتصادی-اجتماعی و شرایط عاطفی خانواده به‌طور هم‌زمان قادر به تبیین ۳۳/۶ درصد از واریانس گرایش به خودکشی و عوامل سازمانی و عوامل اقتصادی-اجتماعی قادر به تبیین ۲۳/۱ درصد از شرایط عاطفی خانواده هستند.

نتیجه‌گیری: طبق نتایج به‌دست‌آمده عوامل سازمانی و اقتصادی-اجتماعی تقویت‌شده با واسطه شرایط عاطفی مثبت خانواده به درک صحیح از شرایط خدمت منجر می‌شود و با کاهش گرایش به خودکشی بین سربازان همراه است.

کلیدواژه‌ها:

مدل، ساختاری، پرسش‌نظامی، عوامل اجتماعی-اقتصادی تعیین‌کننده سلامت، سربازان، خودکشی

* نویسنده مسئول:

سولماز صادقی

نشانی: تبریز، مؤسسه آموزش عالی چرخ نیلوفر، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه روانشناسی.

تلفن: ۱۲۳۶۶۶۱ (۹۰۳) +۹۸

پست الکترونیکی: soli.sdgh@gmail.com

مقدمه

ناکامی‌های روانی در زندگی یا بروز هیجان ناشی از اختلالات روان می‌تواند بسیار اثرگذار باشد. در واقع موفقیت فرماندهان در تعامل مطلوب با سربازان وظیفه به‌عنوان بخشی از بدنه ناجا، بستگی انکارناپذیری به توانایی نفوذ آن‌ها بر افراد دارد. این توانایی که رفتار سازمانی رهبری^۵ نام دارد، مهم‌ترین ابزار تأثیرگذاری بر سربازان و پرسنل نظامی می‌باشد [۹]. با وجود مطالعات اندک در این خصوص، پژوهشی نشان می‌دهد عوامل مدیریتی به‌عنوان رفتارهای تعاملی مخرب یا حمایتی فرماندهان با سربازان و عوامل ساختار سازمانی بر ایجاد و عدم ایجاد مشکلات رفتاری و گرایش به خودکشی سربازان وظیفه تأثیرگذار است [۱۰].

عامل تحریک‌کننده دیگر در گرایش به رفتار خودکشی و آسیب به خود در سربازان می‌تواند سطح اجتماعی-اقتصادی پایین باشد [۱۱، ۱۲]. پژوهش استک نشان می‌دهد در سطح تحلیل فردی، عوامل اقتصادی به‌ویژه دو عامل بیکاری و وضعیت اقتصادی-اجتماعی پایین پیش‌بینی‌کننده قوی گرایش به خودکشی می‌باشد، بنابراین توجه به افزایش حداقل دستمزد برای کاهش نرخ خودکشی در ایالت متحده آمریکا به‌عنوان یک سیاست شناخته شده است [۱۱].

در مطالعه آرگیونگو و همکاران نیز سطح درآمد پایین با میزان خودکشی ارتباط معنی‌دار داشت [۱۲]. تحقیقات قبلی این فرضیه را مطرح کرده‌اند که نه تنها عدم حمایت اجتماعی بر خودکشی سربازان اثرگذار است [۱۳، ۱۴]، بلکه اثرات سرایت اجتماعی مرتبط با رسانه که «اثرات وترتر»^۶ نامیده می‌شود، ممکن است در تعداد خودکشی‌های نظامی نقش داشته باشد. متأسفانه دانش تجربی محدودی در مورد چنین اثرات سرایت اجتماعی در سربازان وجود دارد [۱۵]، اما در باب پیشگیری از این اثر، مطالعه آرند و مستاس نشان می‌دهد که بهتر کردن شرایط اجتماعی بعد از اثر سرایت خودکشی به کاهش طولانی‌مدت نرخ خودکشی نظامی منجر می‌شود [۱۶]. بدین ترتیب برخورداری از حمایت اجتماعی جهت تعمیق روابط و کاستن از نگرانی‌ها نیز از جمله استراتژی‌های عمده‌ای است که می‌تواند در بهبود سطح سلامت روان در دوران پر استرس سربازی کمک‌کننده باشد [۱۷].

یکی از نکات مهم قابل توجه در بحث آسیب به خود این است که خودکشی یک تصمیم لحظه‌ای و آنی نیست بلکه کسانی که اقدام یا تمایل به خودکشی دارند در اکثر مواقع، سال‌ها از محیط نایمن خانواده رنج می‌برند. خانواده اولین نهاد و هسته اصلی اجتماع است که هدفش رشد و تکامل افراد است. محیط خانواده نخستین مرکزی است که کودک استعدادها و توانمندی‌های خود را در آن محیط رشد و پرورش می‌دهد [۱۸]. کودکی که در خانواده از محبت سرشار پدر و مادر خود برخوردار باشد، قدرت

جامعه امروز ایران به‌عنوان یک جامعه جوان شناخته می‌شود، زیرا براساس آمار سازمان بین‌المللی، بیش از ۳۳ درصد آن را جوانان تشکیل می‌دهند که از این تعداد برابر قوانین جاری و به منظور نگهداری و صیانت از نظام جمهوری اسلامی، درصد بالایی وارد خدمت مقدس سربازی می‌شوند. این جوانان از استان‌های مختلف با فرهنگ‌های مختلف و از خانواده‌های مختلف در اماکن نظامی دور هم جمع می‌شوند و مرحله جدیدی از زندگی و مسئولیت‌پذیری خود را آغاز می‌کنند [۱]. این دوره جدید با همه مزایایی که دارد، با استرس‌های زیادی نیز همراه است که می‌توان به تغییر در عادات روزانه، تغییر در عادات تغذیه، محدودیت در انتخاب و آزادی عمل، انضباط ویژه، تغییر مکان مکرر و اجباری، تغییر در عادات خواب، اضطراب ناشی از عملکرد در برابر انتظارات فوق‌العاده، مشکلات در رابطه با فرمانده یا همقطاران، ترس از برقراری رابطه با دیگران، ناتوانی در حل و برخورد مناسب با مسائل و مشکلات اقتصادی-اجتماعی اشاره کرد که گاه‌ما مسبب یا تشدیدگر اختلالات روانی و کجروی‌های رفتاری همچون گرایش به خودکشی^۱ می‌شوند [۲].

از نظر سازمان بهداشت جهانی^۲، خودکشی یک تهدید جدی برای سلامت عمومی در جمعیت عمومی است و در سال‌های اخیر به یک مشکل نگران‌کننده فزاینده در میان سربازان تبدیل شده است [۳، ۴]. خودکشی سومین علت شایع مرگ‌ومیر جوانان و نوجوانان می‌باشد، از جمله جوانان در معرض خطر خودکشی سربازان می‌باشند که این مسئله یکی از دغدغه‌های مهم دنیا محسوب می‌شود [۵، ۶]. به‌عنوان مثال خودکشی دومین علت مرگ در نیروهای نظامی ایالات متحده آمریکا و یکی از علل اصلی مرگ در ارتش روسیه است. مطالعات انجمن روانپزشکی آمریکا^۳ نیز نشان داده است، میزان خودکشی در بین سال‌های ۱۹۷۲ تا ۲۰۰۳ در ارتش ایالات متحده آمریکا ۱۵/۳ در ۱۰۰ هزار نفر بوده است [۷]. در ایران نیز در سال ۲۰۰۰ برآورد شده بود که ۶/۶ نفر در هر ۱۰۰ هزار نفر در ایران مرتکب خودکشی منجر به مرگ می‌شوند، اما تحقیقات نشان می‌دهد این آمار به ۹/۹ نفر در ۲ دهه اخیر افزایش یافته است [۸].

علت خودکشی محدود به یک عامل نیست، بلکه عوامل فشارزای بسیاری در دراز مدت می‌تواند در فرد تحت فشار روانی گرایش به آسیب زدن به خود را ایجاد کند که عوامل سازمانی^۴ می‌تواند یکی از این عوامل باشد [۹، ۱۰]. رفتار فرماندهان به‌عنوان یک محرک بیرونی بر نوع واکنش سربازان در تجربه

1. Tendency to commit suicide
2. World Health Organization (WHO)
3. American Psychiatric Association (APA)
4. Organizational factors

5. Leadership Organizational Behavior
6. Werther effects

طبق معادلات ساختاری انجام شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه سربازان مشغول به خدمت در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ می‌باشد. شیوه نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای توأم با تصادفی ساده از طریق فرمول کوکران به حجم ۱۰۰۰ نفر می‌باشد. به این ترتیب که براساس تقسیمات سازمانی ابتدا ۳ استان (آذربایجان شرقی، همدان و فارس) به صورت تصادفی ساده انتخاب و از بین فرماندهی انتظامی شهرستان‌های تحت فرماندهی، از استان آذربایجان شرقی فرماندهی انتظامی (تبریز، اهر، آذرشهر و میانه) از استان همدان فرماندهی شهرستان‌های (همدان، بهار، ملایر و نهاوند) و استان فارس نیز (شیراز و مرودشت) به صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند و در انتها سربازان هر فرماندهی به صورت تصادفی ساده انتخاب و به‌عنوان نمونه نهایی گزینش و در پژوهش حاضر شرکت کردند.

ابزار پژوهش

برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای ذیل استفاده شده است:

پرسش‌نامه جمعیت‌شناختی

ابتدا در مورد سن و وضعیت تأهل سربازان اطلاعات به دست آمد، به طوری که از بین ۱۰۰۰ نفر سرباز، ۸۷۲ نفر (۸۷/۲ درصد) مجرد و ۱۲۸ نفر (۱۲/۸ درصد) متأهل بودند. میانگین سنی نیز برابر با $21/40 \pm 3/09$ ، کمترین و بیشترین سن به ترتیب برابر با ۱۸ و ۳۳ بود. براساس میزان درآمد، وضعیت اقتصادی ۳۲۷ نفر (۳۲/۷ درصد) زیر متوسط، ۵۲۲ نفر (۵۲/۲ درصد) متوسط و ۱۵۱ نفر (۱۵/۱ درصد) بالای متوسط بود.

پرسش‌نامه عوامل سازمانی

پرسش‌نامه محقق ساخته حاضر تشکیل شده از ۹ سؤال ۳ مؤلفه‌ای که مؤلفه‌های اصلی آن را به ترتیب شایسته‌سالاری، سبک مدیریتی و انگیزش تشکیل داده‌اند که هدف اصلی آن سنجش عوامل سازمانی در خودکشی سربازان می‌باشد. پرسش‌نامه حاضر براساس طیف لیکرت (خیلی کم=۱، کم=۲، تا حدودی=۳، زیاد=۴، خیلی زیاد=۵) تنظیم شده است. روایی صوری ابزار توسط کارشناسان مورد تأیید قرار گرفت و برای به دست آوردن روایی محتوایی نیز با بهره‌گیری از نظرات اصلاحی ۷ نفر از صاحب‌نظران حوزه روان‌شناسی و جامعه‌شناسی اعم از استادان دانشگاه در رشته‌های روانشناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی، کارشناسان پلیس و پژوهشگران حرفه‌ای به دست آمد که نتایج شاخص اعتبار محتوا برابر با $0/88$ و نسبت اعتبار محتوا برابر با $0/90$ به دست آمد که حاکی از روایی مطلوب

سازگاری بیشتری دارد، احساس آرامش و اعتماد به نفس بیشتری خواهد داشت و نسبت به قوانین اخلاقی حساس‌تر خواهد بود. در مقابل کودکی که در خانه احساس ناامنی می‌کند از زندگی لذت نمی‌برد، نسبت به دیگران سرد، خشک و بی‌مهر است، اعتماد به نفس پایین دارد و کمتر مقید اصول و قوانین اخلاقی خواهد بود و اثرات آسیب‌زای این لاقیدی در نوجوانی و جوانی همواره گریبانگیر او خواهد بود. همان‌طور که شرایط عاطفی صحیح خانواده تأمین‌کننده سعادت آینده نوجوانان است، بی‌توجهی به آن نیز موجب شکست، انحراف و گاه مسبب به و شرایط آمدن افکار خودکشی یا حتی دیگرکشی در فرد می‌شود. خانواده‌ای که از هم پاشیده باشد و محیط آن جهت رشد و تکامل کودک محیا نباشد، اساس کجروی‌های اجتماعی او را در آینده پایه‌ریزی می‌کند [۱۹]. چنان‌چه در مطالعه لوی بلز و همکاران، به سهم منحصر به فرد ویژگی‌های شخصی، خانوادگی و عوامل روانی به‌عنوان تعدیل‌کننده در ارتباط با خطر خودکشی در میان سربازان تأیید شده است [۲۰].

تاقبل از مطالعات ادوین اشنایدمن، خودکشی پدیده‌ای اجتماعی تلقی می‌شد و در تبیین آن عمدتاً متغیرهای جمعیت‌شناسی مطالعه می‌شدند، اما اشنایدمن با تعریف خودکشی به صورت راه‌حلی که فرد برای مسئله خاصی به کار می‌گیرد، پیش‌بینی احتمال خودکشی و پیشگیری از آن را با استفاده از مؤلفه‌های روان‌شناختی مطرح کرد [۲۱]. از بعد روان‌شناختی در مطالعه خودکشی باید به جای استفاده از نرخ‌های خودکشی، فرد و وضعیت زندگی شخصی و حرفه‌ای همانند ابعاد روانی-اجتماعی، خانوادگی، سازمانی وی را مد نظر قرار دهند و از منابعی استفاده کنند که آن‌ها را هرچه بیشتر به دنیای درونی فردی که اقدام به خودکشی کرده است، نزدیک کند؛ اما پژوهشی مبتنی بر بررسی اثرات روانی مجموع متغیرهای پژوهش به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر گرایش به خودکشی و آسیب به خود یافت نشد، براین اساس پژوهش حاضر با در نظر گرفتن چنین خلأیی در پیشینه‌های خود به دنبال پاسخ دادن به این سؤال است که آیا مدل ساختاری عوامل سازمانی و اقتصادی اجتماعی با واسطه‌گری شرایط عاطفی خانواده بر گرایش به خودکشی در بین سربازان برآزش دارد؟

روش

پژوهش حاضر به روش همبستگی و در گروه طرح‌های علی غیرآزمایشی به روش تحلیل مسیر انجام شده است که به بررسی روابط علی غیرآزمایشی از طریق همبستگی بین آن‌ها می‌پردازد و در مقایسه با روش‌های قدیمی‌تر، مانند رگرسیون چندگانه از توانایی شناسایی و کنترل خطاهای اندازه‌گیری و بررسی و آزمون روابط پیچیده با چندین متغیر وابسته و مستقل برخوردار است. بنابراین این پژوهش از لحاظ اجرا براساس مدل ارتباطی و

7. Content Validity Index (CVI)

8. Content validity ratio (CVR)

روان‌شناسی و جامعه‌شناسی اعم از استادان دانشگاه در رشته‌های روانشناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی، کارشناسان پلیس و پژوهشگران حرفه‌ای به دست آمد که نتایج CVI برابر با ۰/۹۰ و CVR برابر با ۰/۸۶ به دست آمد که حاکی از روایی مطلوب پرسش‌نامه بود و پایایی پرسش‌نامه مذکور نیز با استفاده از روش مطالعه مقدماتی بر روی ۶۰ نفر از اعضا نمونه و با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۲ محاسبه شد.

پرسش‌نامه استاندارد شرایط عاطفی خانواده هیل برن (۱۹۶۴)

در سال ۱۹۶۴ این پرسش‌نامه را هیل برن ارزیابی شرایط عاطفی خانواده (رابطه پدر-فرزندی و رابطه مادر-فرزندی یعنی محبت، نوازش، تأیید کردن، تجربه‌های مشترک، هدیه دادن، تشویق کردن، اعتماد، احساس امنیت) طراحی و تدوین کرده‌اند. این پرسش‌نامه دارای ۱۶ سؤال و ۸ بعد می‌باشد و براساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت به سنجش شرایط عاطفی خانواده می‌پردازد. نمرات کلی بالاتر نشان‌دهنده شرایط عاطفی بالاتر و بهتر در خانواده فرد پاسخ‌دهنده خواهد بود. در پژوهش ناهیدی روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسش‌نامه مناسب ارزیابی شده است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای این پرسش‌نامه ۰/۸۵ برآورد شد که نشان از روایی و پایایی خوب پرسش‌نامه می‌باشد [۲۷].

تجزیه و تحلیل آماری

بعد از اتمام نمونه‌گیری داده‌های به دست آمده تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی انجام شد. در آمار توصیفی از میانگین و انحراف معیار و در قسمت آمار استنباطی با رعایت پیش‌فرض‌ها از تحلیل معادلات ساختاری (SEM) و نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۲ و Amos نسخه ۲۴ استفاده شد.

یافته‌ها

از بین ۱۰۰۰ نفر سرباز ۸۷۲ نفر (۸۷/۲ درصد) مجرد و ۱۲۸ نفر (۱۲/۸ درصد) متأهل بودند. میانگین سنی نیز برابر با $(21/40 \pm 3/09)$ کمترین سن ۱۸ و بیشترین ۳۳ بود.

باتوجه به اینکه مدل‌یابی معادلات ساختاری از جمله روش‌های گسترش یافته تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر است، بنابراین پیش از ارائه گزارش تحلیل معادلات ساختاری، نتایج بررسی پیش‌فرض‌های رگرسیون ارائه می‌شود:

در جدول شماره ۱ آمار توصیفی (شامل میانگین و انحراف معیار) نمرات مربوط به متغیرهای اصلی پژوهش گزارش شده است. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^{۱۲} نیز نشان می‌دهد توزیع داده‌ها در متغیرهای مورد مطالعه نرمال است.

پرسش‌نامه بود و پایایی پرسش‌نامه مذکور نیز با استفاده از روش مطالعه مقدماتی^۹ بر روی ۶۰ نفر از اعضا نمونه و با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۹ محاسبه شد.

پرسش‌نامه تمایل به خودکشی براساس نظریه بین فردی خودکشی

این پرسش‌نامه را جوینر، ون اوردن، ویت، سلبی، ریبریو، لوئیس و راد، باهدف سنجش دو نیاز بین فردی تعلق‌پذیری خنثی و سربار بودن که منجر به تمایل یا عدم تمایل به خودکشی می‌شود، طراحی کرده‌اند. دارای ۱۵ سؤال و ۲ مقیاس (تعلق کام نیافته^{۱۰} (۹ سؤال) و سرباری ادراک‌شده^{۱۱} (۶ سؤال)) می‌باشد. نمرات خرده‌مقیاس‌ها به یکدیگر وابسته هستند و پرسش‌نامه دارای نمره کل می‌باشد. نمره‌گذاری با استفاده از طیف لیکرت ۷ درجه‌ای است و نمرات بالاتر سطوح بالاتری از احساس تعلق کام نیافته و سرباری ادراک‌شده را نشان می‌دهند. همچنین سؤالات ۷، ۸، ۱۰، ۱۳، ۱۴ و ۱۵ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. کمترین نمره ۱۵ و بیشترین نمره ۱۰۵ است [۲۲]. پایایی در پژوهش‌های هاوکینز و همکاران و جوینر جی آر و همکاران، همسانی درونی (آلفا = ۰/۹۰) پایایی خوبی برای این مقیاس گزارش شده است [۲۲، ۲۳]. در پژوهش علیزاده بیرجندی و همکاران در سال ۱۴۰۰ ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس سرباری ادراک‌شده و تعلق کام نیافته به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۴ و همچنین برای کل پرسش‌نامه ۰/۸۹ به دست آمده است [۲۴]. در پژوهش کیانی و همکاران، برای بررسی پایایی عامل‌های پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. پایایی برای دو عامل از ۰/۶۰ بالاتر است که نشان می‌دهد مقیاس نیازهای بین فردی از پایایی خوبی برخوردار است [۲۵]. ون اوردن و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که هر دو سازه تعلق‌پذیری خنثی و ادراک سربار بودن از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار هستند [۲۶]. در پژوهش علیزاده بیرجندی و همکاران نیز تحلیل عاملی تأییدی مدل ۱۵ سؤالی ۲ عاملی نشان داد برازش مناسبی بین داده‌ها با مدل مدنظر برقرار است [۲۴].

پرسش‌نامه محقق ساخته عوامل اقتصادی-اجتماعی

این پرسش‌نامه ت از ۹ سؤال ۲ مؤلفه‌ای و ۲ بعدی تشکیل شده است که هدف اصلی آن سنجش عوامل اقتصادی-اجتماعی مؤثر در خودکشی سربازان می‌باشد. پرسش‌نامه حاضر براساس طیف لیکرت (خیلی کم= ۱، کم= ۲، تا حدودی= ۳، زیاد= ۴، خیلی زیاد= ۵) تنظیم شده است. روایی صوری ابزار توسط کارشناسان مورد تأیید قرار گرفت و برای به دست آوردن روایی محتوایی نیز با بهره‌گیری از نظرات اصلاحی ۷ نفر از صاحب‌نظران حوزه

9. Pilot study

10. Thwarted Belongingness (TB)

11. Perceived Burdensomeness (PB)

12. Kolmogorov-Smirnov

جدول ۱. شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و آماره Z کولموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها

متغیر	مؤلفه	میانگین ± انحراف معیار	Z	Sig.
تمایل به خودکشی	تملق کام نیافته	۲۹/۲۶ ± ۸/۴۵	۱/۶۹۱	۰/۰۷۱
	سرباری ادراک شده	۱۶/۹۶ ± ۹/۲۲	۲/۷۹۵	۰/۳۰۰
	نمره کل	۴۶/۲۳ ± ۱۴/۶۵	۱/۶۴۹	۰/۰۵۴
عوامل سازمانی	شایسته سالاری	۶/۷۸ ± ۲/۹۴	۲/۳۹۳	۰/۶۰۱
	سبک مدیریتی	۷/۴۴ ± ۲/۶۳	۲/۱۴۹	۰/۲۲۳
	انگیزش	۸/۴۴ ± ۲/۷۴	۱/۶۰۲	۰/۰۹۶
عوامل اجتماعی-اقتصادی	نمره کل	۲۲/۶۷ ± ۷/۲۹	۱/۴۴۰	۰/۰۹۱
	عوامل اجتماعی	۱۸/۱۱ ± ۴/۳۴	۱/۵۸۱	۰/۰۵۲
	عوامل اقتصادی	۶/۰۳ ± ۲/۳۹	۳/۲۷۶	۰/۰۶۵
شرایط عاطفی خانواده	نمره کل	۲۴/۱۵ ± ۵/۴۰	۱/۴۸۸	۰/۱۱۲
	محبت	۸/۷۷ ± ۱/۸۹۸	۶/۱۱۳	۰/۴۲۰
	نوازش	۷/۶۷ ± ۲/۲۴	۳/۵۴۵	۰/۳۲۱
	تأیید کردن	۸/۱۲ ± ۱/۹۵	۴/۰۳۹	۰/۰۸۹
	تجربه های مشترک	۷/۷۳ ± ۳/۴۳	۵/۰۳۲	۰/۰۸۱
	هدیه دادن	۷/۶۵ ± ۲/۲۷	۳/۷۸۵	۰/۲۱۵
	تشویق کردن	۸/۳۲ ± ۲/۱۲	۵/۰۰۱	۰/۳۱۱
	اعتماد	۸/۵۶ ± ۲/۰۵	۶/۲۸۶	۰/۱۰۱
	احساس امنیت	۹/۰۹ ± ۴/۸۴	۸/۳۵۰	۰/۳۰۴
نمره کل	۶۶/۰۷ ± ۱/۵۲	۳/۴۰۴	۰/۰۶۷	

مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالین ایران

جدول شماره ۳ نتایج بررسی استقلال باقیمانده‌ها، از آماره دوربین-واتسون را نشان می‌دهد. مقدار آن برای تمایل به خودکشی برابر با ۱/۵۶۶ و شرایط عاطفی خانواده ۱/۷۷۴ می‌باشد. در نتیجه مقدار دوربین واتسون در هر دو متغیر از ۲ کوچک‌تر است بنابراین پیش فرض استقلال باقیمانده‌ها رعایت شده است.

جدول شماره ۴ شاخص‌های برازندگی مدل برون داد را نشان می‌دهد که شاخص‌های برازندگی شامل شاخص مجذور خی $(X^2=۲۸۹/۰۳۶)$ مجذور خی نسبی $(X^2/df=۳/۴۴۱)$ ، شاخص نیکویی برازش $(GFI=۰/۹۲۹)$ ، شاخص برازش هنجار شده $(۰/۹۰۴)$ $(NFI=۰)$ ، شاخص نیکویی برازش مقایسه‌ای $(CFI=۰/۹۱۰)$ که در درجه عالی قرار دارند. هرچه مقادیر این شاخص‌ها به عدد

جدول شماره ۲ ماتریس همبستگی پیرسون را به‌عنوان پیش فرض برای متغیرهای مورد مطالعه نشان می‌دهد. باتوجه به نتایج آن متغیر شرایط عاطفی خانواده با عوامل سازمانی $(r=۰/۱۶۱)$ و عوامل اجتماعی-اقتصادی $(r=۰/۲۲۴)$ دارای همبستگی مثبت مستقیم و با تمایل به خودکشی $(r=-۰/۳۹۰)$ دارای همبستگی منفی معنی دار بوده و متغیر عوامل سازمانی دارای همبستگی مثبت مستقیم با عوامل اجتماعی-اقتصادی $(r=۰/۲۲۴)$ و همبستگی معکوس منفی با تمایل به خودکشی $(r=-۰/۳۱۹)$ و نیز متغیر عوامل اجتماعی-اقتصادی با تمایل به خودکشی $(r=-۰/۲۹۰)$ دارای همبستگی معکوس و منفی بوده و روابط همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی دار می‌باشند.

جدول ۲. ماتریس همبستگی پیرسون برای متغیرهای پژوهش

پژوهش	متغیرهای	عوامل سازمانی	عوامل اجتماعی-اقتصادی	شرایط عاطفی خانواده	گرایش به خودکشی
عوامل سازمانی	۱				
عوامل اجتماعی-اقتصادی	۰/۲۲۴**	۱			
شرایط عاطفی خانواده	۰/۱۶۸**	۰/۲۲۱**	۱		
گرایش به خودکشی	-۰/۳۱۹**	-۰/۳۳۱**	-۰/۳۹۳**	۱	

** معنی داری در سطح ۰/۰۱

مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالین ایران

جدول ۳. آزمون دوربین واتسون برای پیش فرض استقلال باقیمانده‌ها در تمایل به خودکشی و شرایط عاطفی خانواده

متغیر	R	R ²	R ² تعدیل شده	S.E	sig	دوربین-واتسون
گرایش به خودکشی	۰/۴۹۶	۰/۳۲۶	۰/۲۳۶	۱۲/۸۰	۰/۰۰۱	۱/۵۶۶
شرایط عاطفی خانواده	۰/۲۵۶	۰/۲۳۱	۰/۲۰۲	۱۴/۳۹	۰/۰۰۲	۱/۷۷۴

مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالین ایران

بحث

پژوهش حاضر باهدف تدوین مدل ساختاری بین عوامل سازمانی و عوامل اقتصادی-اجتماعی با نقش واسطه‌ای شرایط عاطفی خانواده در گرایش به خودکشی سربازان انجام شد.

براساس نتایج می‌توان گفت شرایط عاطفی خانواده نقش واسطه معنی‌داری در ارتباط بین عوامل سازمانی، عوامل اجتماعی-اقتصادی و گرایش به خودکشی دارد. براین اساس ضریب استاندارد عوامل سازمانی به ویژه مؤلفه سبک مدیریتی آن و همچنین عوامل اقتصادی-اجتماعی بر گرایش به خودکشی با میانجیگری شرایط عاطفی خانواده رابطه معکوس معناداری را نشان می‌دهند؛ یعنی با افزایش نمرات عوامل سازمانی و اقتصادی-اجتماعی، اثرگذاری سطح شرایط عاطفی خانواده افزایش یافته و با افزایش شرایط عاطفی مثبت خانواده نیز میزان گرایش به خودکشی در سربازان کاهش یافته است. هیچ پژوهشی به صورت مستقیم تأثیر عوامل سازمانی بر شرایط عاطفی خانواده و گرایش به خودکشی را بررسی نکرده است. بااین حال در مطالعاتی همسو با نتیجه حاضر، هارمون و همکاران مشخص کردند که نبود ارتباط و حمایت اجتماعی مناسب واسطه معناداری بین قرار گرفتن در معرض حوادث نظامی و رفتار مخرب و آسیب‌زنده سربازان است [۲۸].

در پژوهش مهدوی‌کیا و زارعی بین ویژگی‌های شخصیتی فرماندهان نظامی بر میزان تخلفات سربازان تحت امر، رابطه وجود دارد [۲۹]. مطالعه هاشمی و احمدی نشان داد برخورداری فرماندهان نیروهای مسلح از مهارت‌های ارتباطی، می‌تواند نقش قابل توجهی در بهبود تعامل در سربازان داشته باشد [۳۰]. مطالعه اسکندری، قصابی خوشه مهر، وجود همبستگی معنادار بین عوامل سازمانی و مهارت‌های ارتباطی فرماندهان با سربازان را نشان می‌دهد. همچنین عوامل محیطی

۱ نزدیک‌تر باشد، مطلوب‌تر است و با جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA=۰/۰۶۸)، حاکی از برازش مطلوب مدل برون داد می‌باشد و درواقع نشان‌دهنده این است که مدل ترسیمی نظریه پژوهش به‌طور مطلوب با مدل موجود در جامعه همانند می‌باشد.

در جدول شماره ۵ ضرایب اثر مستقیم و غیرمستقیم و اثرکل بین متغیرهای پیش‌بین، واسطه و ملاک گزارش شده است. میزان ضریب بتا نشان می‌دهد که هر مؤلفه به میزان ضریب بتا هر ۱ واحد نمره، تمایل به خودکشی را تبیین می‌کند که از نظر آماری معنادار می‌باشند و بتای منفی نشان از رابطه و اثر منفی و معکوس می‌باشد. نتایج گزارش شده نشان می‌دهد که با افزایش نمره عوامل سازمانی و عوامل اقتصادی-اجتماعی با واسطه‌گری شرایط عاطفی خانواده تمایل به خودکشی کاهش می‌یابد و برعکس. این بدین معناست که مدل نقش میانجیگری شرایط عاطفی خانواده در رابطه بین عوامل سازمانی فرماندهان و عوامل اقتصادی-اجتماعی با تمایل به خودکشی سربازان برازش دارد.

مطابق با تصویر شماره ۱ و جدول شماره ۳ متغیرهای عوامل سازمانی، عوامل اقتصادی-اجتماعی و شرایط عاطفی خانواده به‌طور هم‌زمان قادر به تبیین ۳۲/۶ درصد از واریانس گرایش به خودکشی هستند. همچنین، متغیرهای عوامل سازمانی و عوامل اقتصادی-اجتماعی قادر به تبیین ۲۳/۱ درصد از شرایط عاطفی خانواده هستند. باتوجه به نتایج به‌دست آمده مدل نظری نقش میانجیگری شرایط عاطفی خانواده در رابطه بین عوامل سازمانی و عوامل اقتصادی-اجتماعی با تمایل به خودکشی در سربازان ضمن خدمت انتظامی جمهوری اسلامی ایران در سطح ۰/۰۵ و با احتمال ۹۵ درصد تأیید می‌شود.

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل برون داد

شاخص‌ها	کای اسکوتر	درجه آزادی	کای اسکوتر/درجه آزادی	شاخص نیکویی برازش	شاخص برازش هنجار شده	شاخص برازش تطبیقی	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد
مدل برون داد	۲۸۹/۰۳۶	۸۴	۳/۴۴۱	۰/۹۲۹	۰/۹۰۴	۰/۹۱۰	۰/۰۶۸

مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالین ایران

مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران

تصویر ۱. مدل ساختاری نقش واسطه‌ای شرایط عاطفی خانواده بین عوامل سازمانی و عوامل اقتصادی-اجتماعی با گرایش به خودکشی در سربازان

عاطفی خانواده از قبل از سربازی نیز در محیط سرشار از فشار روانی می‌تواند صدمات غیرقابل جبرانی همانند گرایش به خودکشی را در پی داشته باشد. نتایج پژوهش خو و همکاران نشان می‌دهد جوانانی که رابطه بهتری با خانواده و یا دیگران دارند، سلامت روانی بهتری دارند و با رفتارهای پرخطر کمتری نظیر خشونت و آسیب نسبت به خود یا دیگران نیز مواجه می‌شوند [۳۲].

مطالعه سعادتی نشان داد ایجاد چارچوبی برای ارتقای حمایت اجتماعی جوانان چه در سطح خانواده و چه در سطح جامعه برای پیشگیری از آسیب به خود بیش‌ازپیش ضروری است [۳۳]. براین اساس لازم است افراد نظامی از هر جهت در شرایط معین و وضعیت آموزشی معقولی باشند تا شرایط استفاده بهینه از نیروی انسانی به عمل آید و فرامین صادرشده در اسرع وقت به بهترین شکل اجرا شود. در دوره خدمت سربازی، جوانان با جامعه نو و نظامی متفاوت با نظم محیط قبلی خود مواجه می‌شود [۳۴]. این تفاوت اگر همراه با عوامل سازمانی تحقیرکننده و پراسترس باشد، درماندگی ناشی از احساس حقارت و عدم تخلیه هیجانی می‌تواند به رفتارهای آسیب به خود در سربازان منجر شود. سیاه‌خانی، و همکاران دریافتند که درماندگی روان‌شناختی ناشی از فشار روانی و استرس نقش مهمی در میزان تمایل به افکار خودکشی دارد [۳۵]. یافته پژوهش حاضر نیز تأکیدی بر این نکته می‌باشد.

اجتماعی و اقتصادی همراه با عوامل سازمانی قادر به تبیین واریانس مهارت‌های ارتباطی فرماندهان با سربازان دوره آموزشی بودند [۳۱]. پژوهش امیری و بسامی نشان داد بین خودکشی سربازان با اژه‌م‌گسیختگی شرایط خانواده، وضعیت اقتصادی نامناسب، کیفیت مسکن و غذا، ارتباط وجود دارد [۵]. مداخلات سیستماتیک از نظر باگلی، مونجاس و شکل، در شرایط مختلف اجتماعی برای پرسنل نظامی فعال اثرات متفاوتی بر گرایش به خودکشی و در جمعیت عمومی کاهش نرخ خودکشی را نشان می‌دهد [۱۴]. در مطالعه نصرت‌آبادی و دبافی بین متغیرهای حمایت اجتماعی با افکار خودکشی رابطه معکوس و معناداری وجود داشت [۱۳]. نتایج پژوهش استک بیان می‌کند نهادهای اجتماعی نظیر ازدواج، فرزندپروری و حمایت اجتماعی به‌عنوان عوامل محافظتی در برابر خودکشی عمل می‌کنند [۱۱].

در تبیین این یافته‌ها از پژوهش حاضر باید بگوییم که بر هر ارگان نظامی لازم است در جهت دفاع از حیات جامعه، قدرت تحرک و کارایی نیروی انسانی وابسته به آن ارزیابی مداوم و آموزش مستمر شود. بنابراین طبق مقررات و دستوراتی که از سمت عوامل سازمانی و در رأس آن فرماندهان صادر می‌شود، سربازان نظام وظیفه برای آنکه همبستگی و تعلق خاطر خود را ثابت کنند موظف به انجام فرامین صادرشده می‌باشند؛ به همین دلیل وجود این نظام بستگی تام به انضباط حاکم بر آن دارد. ازسوی دیگر مشکلات سلامت روان و عدم حمایت

جدول ۵. اثر کامل، مستقیم، غیرمستقیم عوامل سازمانی و اقتصادی-اجتماعی با میانجیگری شرایط عاطفی خانواده بر گرایش به خودکشی

اثر کل	اثر غیرمستقیم	اثر مستقیم	متغیر
		($\beta=0.102$), $P(0.046)$ ($\beta=0.198$), $P(0.036)$ ($\beta=0.146$), $P(0.004)$ ($\beta=0.188$), $P(0.001)$ ($\beta=0.121$), $P(0.019)$ ($\beta=0.125$), $P(0.013)$ ($\beta=0.122$), $P(0.017)$ ($\beta=0.172$), $P(0.001)$ ($\beta=0.233$), $P(0.002)$ ($\beta=0.125$), $P(0.013)$ ($\beta=0.240$), $P(0.001)$ ($\beta=0.225$), $P(0.038)$ ($\beta=0.134$), $P(0.050)$ ($\beta=0.146$), $P(0.005)$ ($\beta=0.146$), $P(0.005)$ ($\beta=0.142$), $P(0.001)$ ($\beta=0.201$), $P(0.008)$ ($\beta=0.133$), $P(0.040)$ ($\beta=0.153$), $P(0.028)$	عوامل سازمانی ← سلامت روان عوامل سازمانی ← افسردگی عوامل سازمانی ← نارسانا کنش‌وری (اختلال در عملکرد) عوامل سازمانی ← اضطراب عوامل سازمانی ← مشکلات جسمانی عوامل سازمانی ← شرایط عاطفی خانواده عوامل سازمانی ← تجربه مشترک عوامل سازمانی ← تشویق کردن سبک مدیریتی ← انسجام روابط خانوادگی سبک مدیریتی ← تجربه مشترک انگیزش ← تجربه مشترک سبک مدیریتی ← هدیه دادن شایسته‌سالاری ← تشویق کردن سبک مدیریتی ← تشویق کردن انگیزش ← اعتماد سبک مدیریتی ← احساس امنیت انگیزش ← احساس امنیت سبک مدیریتی ← خودکشی سبک مدیریتی ← سرباری ادراک شده
		($\beta=0.193$), $P(0.001)$ ($\beta=0.205$), $P(0.001)$ ($\beta=0.179$), $P(0.001)$ ($\beta=0.101$), $P(0.043)$ ($\beta=0.144$), $P(0.004)$ ($\beta=0.178$), $P(0.001)$ ($\beta=0.128$), $P(0.007)$ ($\beta=0.133$), $P(0.001)$ ($\beta=0.159$), $P(0.026)$ ($\beta=0.121$), $P(0.039)$ ($\beta=0.118$), $P(0.024)$ ($\beta=0.131$), $P(0.011)$ ($\beta=0.159$), $P(0.002)$ ($\beta=0.176$), $P(0.001)$ ($\beta=0.161$), $P(0.002)$	عوامل اقتصادی-اجتماعی ← شرایط عاطفی خانواده عوامل اقتصادی-اجتماعی ← نوازش عوامل اقتصادی-اجتماعی ← تأیید کردن عوامل اقتصادی-اجتماعی ← تجربه‌های مشترک عوامل اقتصادی-اجتماعی ← هدیه دادن عوامل اقتصادی-اجتماعی ← تشویق کردن عوامل اقتصادی-اجتماعی ← اعتماد عوامل اقتصادی-اجتماعی ← احساس امنیت عوامل اقتصادی-اجتماعی ← نوازش عوامل اقتصادی-اجتماعی ← هدیه دادن عوامل اقتصادی-اجتماعی ← احساس امنیت عوامل اجتماعی ← شرایط عاطفی خانواده عوامل اجتماعی ← تأیید کردن عوامل اجتماعی ← تشویق کردن عوامل اجتماعی ← اعتماد
		($\beta=0.267$), $P(0.001)$ ($\beta=0.147$), $P(0.003)$ ($\beta=0.302$), $P(0.001)$	عوامل سازمانی ← تمایل به خودکشی عوامل سازمانی ← سرباری ادراک شده عوامل سازمانی ← تعلق کام نیافته
		($\beta=0.127$), $P(0.001)$ ($\beta=0.211$), $P(0.001)$ ($\beta=0.198$), $P(0.029)$ ($\beta=0.102$), $P(0.035)$ ($\beta=0.177$), $P(0.001)$	عوامل اقتصادی-اجتماعی ← تمایل به خودکشی عوامل اقتصادی-اجتماعی ← تعلق کام نیافته عوامل اقتصادی-اجتماعی ← تمایل به خودکشی عوامل اقتصادی-اجتماعی ← سرباری ادراک شده عوامل اجتماعی ← تمایل به خودکشی
		$\beta(-0.308)$, $P(0.001)$ $\beta(-0.277)$, $P(0.001)$	شرایط عاطفی خانواده ← تمایل به خودکشی شرایط عاطفی خانواده ← سرباری ادراک شده
($\beta=0.322$), $P(0.001)$	($\beta=0.252$), $P(0.028)$	-	عوامل سازمانی ← شرایط عاطفی خانواده ← تمایل به خودکشی
($\beta=0.293$), $P(0.001)$	($\beta=0.267$), $P(0.002)$	-	عوامل اقتصادی-اجتماعی ← شرایط عاطفی خانواده ← تمایل به خودکشی

خانواده به‌عنوان متغیرهای تأثیرگذار بر گرایش به خودکشی در سربازان نظام وظیفه باید مورد بررسی و حمایت قرار بگیرند، زیرا هر کشوری برای دفاع از تمامیت ارضی و دفاع از استقلال و مرزهای خویش، نیاز به نیروی مقتدر دفاعی دارد. وقتی یک جوان وارد خدمت سربازی می‌شود، صفات و خصلت‌های ویژه با خود دارد، اما سپری کردن ۲ ساله در این ارگان پس از اتمام این دوره نیز دگرگونی‌های بسیاری در پی خواهد داشت. توجه به موارد روان‌شناختی و ویژگی‌های فشارزای دوران سربازی و اثرات عوامل سازمانی، اجتماعی اقتصادی و خانوادگی از جمله نکاتی است که باید مورد ارزیابی و بررسی برنامه‌ریزان و فرماندهان ارشد قرار گیرد، تا یک جوانان با انگیزه و رغبت بیشتری، وارد خدمت سربازی شود و هرگز آن را یک اجبار و تحمیل یا مانع ترقی و پیشرفت خود، تلقی نکند و در پی اقدامات و حوادث خطرآفرین و رفتارهای ناسالم به قصد آسیب به خود یا دیگران نباشد.

پیشنهادات کاربردی

در راستای نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود برای پیشگیری از خودکشی در سربازان، مؤلفه‌های اجتماعی و شرایط عاطفی خانوادگی سربازان مورد غربالگری قرار گیرد و عوامل سازمانی مؤثر بر خودکشی نیز شناسایی شود تا با مدیریت آسیب‌های سازمانی و در نظر گرفتن شرایط خانوادگی، اقتصادی و اجتماعی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی سربازان از آسیب خودکشی و آسیب‌های مرتبط مانند خودزنی و فرار از خدمت جلوگیری کرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

برای رعایت ملاحظات اخلاقی، در ابتدای پژوهش با توضیح صادقانه اهداف طرح، رضایت آگاهانه افراد برای شرکت در پژوهش جلب شد رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات از جانب پژوهشگران کاملاً حفظ شده است. همچنین طرح مذکور در کمیته اخلاق معاونت بهداشت، امداد و درمان فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران-دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی با کد IR. SBMU. 1402. 012 TEB. POLICE. تصویب شده است.

حامی مالی

این پژوهش با حمایت مالی پژوهشکده طب انتظامی معاونت بهداشت، امداد و درمان فراجا انجام شده است.

علاوه بر آن طبق یافته دیگر پژوهش مسائل اجتماعی-اقتصادی پایین نیز از جمله عوامل مهم تأثیرگذار بر احساس درماندگی و گرایش به انجام خودکشی می‌باشند. مطالعه کیان، زیرتیس، لارسن و توروک نشان می‌دهد خطر خودکشی مربوط به عوامل اجتماعی اقتصادی براساس مناطق محلی بسیار متفاوت است و محیط‌های اجتماعی و اقتصادی سطح پایین خطر خودکشی بالاتری دارند [۳۶].

با توجه به اینکه خودکشی تهدیدی برای سلامتی سربازان و رعب و وحشت برای دیگران است و امکان سرایت اجتماعی وجود دارد، عواملی وجود دارد که توجه به آن‌ها به پیشگیری از خودکشی در مکان‌های نظامی کمک خواهد کرد. به‌عنوان مثال، دسترسی به سلاح، دانستن نحوه کار با آن‌ها و مواجهه با سطح قابل‌توجهی از استرس از عوامل خطر مفروض هستند [۳۷]. این عوامل چند نمونه از مجموعه بی‌شماری از عوامل خطر برای خودکشی نظامی می‌باشند که همراه با سابقه خانوادگی (مانند اختلالات روانی)، شرایط اقتصادی و اجتماعی نامناسب (فقر و فحشا)، استرس‌های اولیه (مانند سوء استفاده در دوران کودکی)، عوامل روان‌شناختی (مانند اضطراب، تکانشگری و افسردگی)، عوامل محافظتی و اجتماعی (مانند، شرایط عاطفی و حمایت خانواده و درمان سلامت روان) و رویدادهای منفی زندگی (به‌عنوان مثال، تجربیات آسیب‌زا و بیماری/درد مزمن) [۱۴]، می‌توانند نقش بسیار مؤثری در اقدام و گرایش به خودکشی در سربازان داشته باشند. منتهی و همکاران نشان دادند ناامنی اقتصادی، احساس محرومیت نسبی، ناکامی اجتماعی، کاهش سرمایه اجتماعی (اعتماد و انسجام) بر افزایش خودکشی افراد تأثیر می‌گذارد که یافته مطالعه حاضر نیز تأییدی بر این نکته می‌باشد [۳۸].

از محدودیت‌های این پژوهش، ویژگی اجتماعی و فرهنگی جامعه و ملاحظات است که ایجاب می‌کند افراد در بسیاری از موارد به‌ویژه در زمینه‌هایی مانند گرایش به خودکشی سربازان محافظه‌کار باشند و بخواهند خود را خوب جلوه دهند. این امر به‌ویژه درباره پژوهش حاضر که از یک‌سو در آن از مقیاس‌های خودگزارش‌دهی استفاده شده و از سوی دیگر در محیطی چون محیط انتظامی به اجرا درآمده بیشتر صادق است. همچنین دسترسی حضوری به نمونه‌ها هم از نظر گستردگی و از نظر شیفت‌بندی سربازان وظیفه به راحتی امکان‌پذیر نبود. از دیگر محدودیت‌های پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که چون پژوهش بر روی سربازان فراجا انجام شده است، نمی‌توان نتایج را به سربازان سازمان‌های دیگر تعمیم داد.

نتیجه‌گیری

براساس مطالعات پیشین و نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر عوامل سازمانی به‌عنوان مهم‌ترین رکن تأثیرگذار در ارگان‌های نظامی، عوامل اقتصادی-اجتماعی و شرایط عاطفی

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در نگارش مقاله مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض و منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از مرکز تحقیقات ترومای پلیس معاونت بهداشتی، امداد و درمان ناجا به دلیل حمایت مالی و همکاری همه شرکت کنندگان در این پژوهش تشکر می‌کنند.

References

- [1] Aghapur I, Mesri M. [The study of the effect of sociocultural factors on the quality of life in a group of soldiers: Based on Quranic teachings (Persian)]. *Journal of Quran and Medicine*. 2017; 2(3):19-24. [Link]
- [2] Shareh H, Robati Z. [Effect of acceptance and commitment group therapy on cognitive flexibility, suicidal ideation, depression, and hopelessness in conscripts (Persian)]. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2022; 27(4):412-27. [DOI:10.32598/ijpcp.27.2.225.12]
- [3] World Health Organization. *World Health Organization model list of essential medicines*. Geneva: World Health Organization; 2021. [Link]
- [4] Smolenski DJ, Reger MA, Bush NE, Skopp NA, Zhang Y, Campise RL. *Department of Defense suicide event report calendar year 2013 annual report*. Joint Base Lewis-McChord, WA: National Center for Telehealth and Technology; 2014. [Link]
- [5] Amiri S, Bassami M. [Investigating the attitude of army personnel towards the causes of soldiers' suicide (Case study of the Western Camp) (Persian)]. *Iranian Journal of Forensic Medicine*. 2022; 28(1):35-42. [Link]
- [6] Rostami M, Azad E, Rahmati F. [Effectiveness of brief cognitive-behavioral therapy on reducing suicide ideation in soldiers (Persian)]. *Journal of Military Medicine*. 2022; 23(6):499-507. [Link]
- [7] Nock MK, Borges G, Bromet EJ, Cha CB, Kessler RC, Lee S. Suicide and suicidal behavior. *Epidemiologic Reviews*. 2008; 30(1):133-54. [DOI:10.1093/epirev/mxn002] [PMID]
- [8] Kiani Chelmar A, Rashid S, Ramezani S. [Validity of the Integrated Motivational-Volitional model of suicidal behavior in Students: Structural model (Persian)]. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2019; 25(2):194-209. [DOI:10.32598/ijpcp.25.2.194]
- [9] Hashemi SS, Ahmadi H. [The effect of commanders' leadership abilities on reducing desertion, aggression and depression among IRI police soldiers (Persian)]. *Journal of Research Police Science*. 2021; 22(4):115-44. [Link]
- [10] Farhi Bozanjani B, Hasan Beigi M, Hoshangi M. [Studying the behavioral problems of the duty staff of a military unit (Persian)]. *Journal of Human Resource Management Research*. 2008; 1(3):101-25. [Link]
- [11] Stack S. Contributing factors to suicide: Political, social, cultural and economic. *Preventive Medicine*. 2021; 152(Pt 1):106498. [DOI:10.1016/j.jypmed.2021.106498] [PMID]
- [12] Musa Argungu Z, Olalekan Oladele T, Hassan Hassan M. [Socioeconomic factors as determinants of suicidal behaviors among adults in Nigeria (Persian)]. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2021; 27(2):264-75. [DOI:10.32598/ijpcp.27.2.3535.1]
- [13] Nosratabadi M, Dabbaghi P. [Evaluation of suicidal thoughts based on substance abuse and social support in soldiers (Persian)]. *EBNESINA*. 2014; 16(3):4-11. [Link]
- [14] Bagley SC, Munjas B, Shekelle P. A systematic review of suicide prevention programs for military or veterans. *Suicide & Life-Threatening Behavior*. 2010; 40(3):257-65. [DOI:10.1521/suli.2010.40.3.257] [PMID]
- [15] Nock MK, Deming CA, Fullerton CS, Gilman SE, Goldenberg M, Kessler RC, et al. Suicide among soldiers: A review of psychosocial risk and protective factors. *Psychiatry*. 2013; 76(2):97-125. [PMID]
- [16] Arendt F, Mestas M. Suicide among soldiers and social contagion effects: An interrupted time-series analysis. *Social Science & Medicine*. 2023; 320:115747. [DOI:10.1016/j.socsci-med.2023.115747] [PMID]
- [17] Nosratabadi M, Halvaeipour Z. [Explaining suicide ideation based on drug abuse and depression in soldiers of Aja University of Medical Science (Persian)]. *Journal of Military Medicine*. 2016; 17(4):249-55. [Link]
- [18] Blevins KR, Johnson Listwan S, Cullen FT, Lero Jonson C. "A general strain theory of prison violence and misconduct: An integrated model of inmate behavior". *Journal of Contemporary Criminal Justice*. 2010; 26(2):148-66. [DOI:10.1177/1043986209359369]
- [19] Esmaeili F, Tahmasebi S, Mohammadi Arya A, Soltani PR. [The Relationship between parenting styles and moral development of preschool children mediated by children's attachment (Persian)]. *Archives of Rehabilitation*. 2021; 22(3):362-77. [Link]
- [20] Levi-Belz Y, Ben-Yehuda A, Zerach G. Suicide risk among combatants: The longitudinal contributions of pre-enlistment characteristics, pre-deployment personality factors and moral injury. *Journal of Affective Disorders*. 2023; 324:624-31. [DOI:10.1016/j.jad.2022.12.160] [PMID]
- [21] Emad Y, Hadianfard H. [Forecasting suicide based on sexuality, marital status, coping strategies, religious orientation, and depression rate (Persian)]. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2019; 25(2):178-93. [DOI:10.32598/ijpcp.25.2.178]
- [22] Hawkins KA, Hames JL, Ribeiro JD, Silva C, Joiner TE, Coughle JR. An examination of the relationship between anger and suicide risk through the lens of the interpersonal theory of suicide. *Journal of Psychiatric Research*. 2014; 50:59-65. [DOI:10.1016/j.jpsychires.2013.12.005] [PMID]
- [23] Joiner TE, Van Orden KA, Witte TK, Selby EA, Ribeiro JD, Lewis R, et al. Main predictions of the interpersonal-psychological theory of suicidal behavior: Empirical tests in two samples of young adults. *Journal of Abnormal Psychology*. 2009; 118(3):634-46. [DOI:10.1037/a0016500] [PMID]
- [24] Alizadeh Birjandi Z, Janbozorgi M, Rasoolzadeh Tabatabaee SK, Fathi Ashtiani A. [The factor structure, reliability, and validity of the Persian Version of the Suicidal Desire Scale Based on Interpersonal Suicide Theory (IPIS) in Iranian Students (Persian)]. *Research in Clinical Psychology and Counseling*. 2021; 11(1):101-14. [DOI:10.22067/TPCCP.2021.36567.0]
- [25] Kiani Chalmari A, Safdarian Z, Jafari Banafshedaragh A, Ahmadbookani S. [Three-Step structural assessment of suicide (hopelessness, ache, depression, interpersonal needs, acquired capability for suicide, and suicide attempt) in students (Persian)]. *Journal of Counseling Research*. 2021; 19(76):92-117. [DOI:10.29252/jcr.19.76.92]
- [26] Van Orden KA, Cukrowicz KC, Witte TK, Joiner TE. Thwarted belongingness and perceived burdensomeness: Construct validity and psychometric properties of the Interpersonal Needs Questionnaire. *Psychological Assessment*. 2012; 24(1):197-215. [DOI:10.1037/a0025358] [PMID]

- [27] Khaltabari J, Soheylypour F. [Examining the relation of emotional environment in family and creativity of schoolgirls in five-grade elementary schools in Isfahan City (Persian)]. *Innovation & Creativity in Human Science*. 2017; 7(2):167-88. [\[Link\]](#)
- [28] Harmon SC, Hoyt TV, Jones MD, Etherage JR, Okiishi JC. Post-deployment mental health screening: An application of the Soldier Adaptation Model. *Military Medicine*. 2012; 177(4), 366-73. [\[DOI:10.7205/MILMED-D-11-00343\]](#) [\[PMID\]](#)
- [29] Mahdavi Kia D, Zarei A. [The relationship between personality traits of military commanders and violations of soldiers (Persian)]. *Journal of Military Medicine*. 2019; 21(3):272-81. [\[Link\]](#)
- [30] Hashemi S, Ahmadi H. [A model for commanders' communication skills in effective interaction with duty soldiers (Persian)]. *Police Management Studies Quarterly*. 2022; 17(1):39-69. [\[Link\]](#)
- [31] Eskandari K, Ghassabi Khouzhe Mehr N. [An investigation of the effective factors enhancing the interactional skills of commanders with soldiers affiliated to the military training centers of the ground force of Iranian Army (Persian)]. *A Research Quarterly in Military Management*. 2015; 15(57):1-22. [\[Link\]](#)
- [32] Xu Y, Su S, Jiang Z, Guo S, Lu Q, Liu L, et al. Prevalence and risk factors of mental health symptoms and suicidal behavior among university students in Wuhan, China during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Psychiatry*. 2021; 12:695017. [\[DOI:10.3389/fpsyt.2021.695017\]](#) [\[PMID\]](#)
- [33] Saadati M. [Social explanation of risky driving based on social capital structure (Persian)]. *Social Psychology Research*. 2020; 10(38):21-40. [\[DOI:10.22034/spr.2020.114687\]](#)
- [34] Kamalvand H, Karimi R, Vosoughi A. [Investigating the factors affecting soldiers' escape from military service, a case study of the Mehrabad Air Base. (Persian)]. *Military Science and Tactics*. 2017; 12(36):105-21. [\[Link\]](#)
- [35] Siahkhani Noushabadi S, Arani Sh, Naderian F, Bahadran A, Namjoo F. [Predicting suicide ideation and psychological helplessness based on domestic violence in women (Persian)]. *Journal of Assessment and Research in Counseling and Psychology*. 2021; 3(2):60-71. [\[Link\]](#)
- [36] Qian J, Zeritis S, Larsen M, Torok M. The application of spatial analysis to understanding the association between area-level socio-economic factors and suicide: A systematic review. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. 2023; 58:843-59. [\[Link\]](#)
- [37] Anisi J, Fathi-Ashtiani A, Soltani Nejad A, Amiri M. [Prevalence of suicidal ideation in soldiers and its associated factors (Persian)]. *Journal of Military Medicine*. 2022; 8(2):113-8. [\[Link\]](#)
- [38] Menati R, Niazi M, Toosang MA, Kassani A. [Assessment of some social factors related to suicidal behaviors in Ilam, Iran, during 2018 (Persian)]. *Journal of Ilam University of Medical Sciences*. 2020; 28(1):89-99. [\[DOI:10.29252/sjimu.28.1.89\]](#)

This Page Intentionally Left Blank